

Phiên xử “chuyến bay giải cứu”: kịch bản nào khi không đủ chứng cứ kết tội cựu điều tra viên Hoàng Văn Hưng?

Diễm Thi, RFA

24/7/2023

Phiên tòa xét xử 54 bị cáo vụ "chuyến bay giải cứu" tại Hà Nội hôm 11/7/2023

🔍 AFP

Chiều 21 tháng 7 năm 2023, trong lời nói sau cùng trước khi tòa chuyển sang phần nghị án, bị cáo Hoàng Văn Hưng - cựu Trưởng Phòng Chính trị Hậu cần, Cục An ninh Điều tra - Bộ Công an; nguyên điều tra viên chính của vụ án chuyên án chuyến bay giải cứu giai đoạn đầu - vẫn khẳng định mình vô tội và “tin tưởng Hội đồng Xét xử sẽ có phân tích thấu đáo, khách quan để đưa ra phán quyết chính xác nhất, đúng quy định pháp luật nhất cho bị cáo”.

Ông Hoàng Văn Hưng khẳng định bản thân chỉ nhận chiếc cặp đựng bốn chai rượu chú hoàn toàn không có tiền trong đó và đề nghị Viện Kiểm sát đưa chứng cứ trong cặp có 450.000 đô la như kết luận của tòa. Ông Hưng cũng đề nghị khởi tố cựu Phó Giám đốc Công an Hà Nội (bị cáo Nguyễn Anh Tuấn) tội vu khống. Ông Hưng cho rằng Viện Kiểm sát phê chuẩn quyết định khởi tố đối với ông khi không có chứng cứ và bản thân ông không có bất cứ lời khai nào.

Trong khi đó, Viện Kiểm sát cho rằng đã đủ căn cứ xác định bị cáo Hưng phạm tội nhưng không thành khẩn khai báo, không chịu trả lại số tiền hưởng lợi bất chính và đề nghị mức án 19-20 năm tù.

Một số chuyên gia trong lĩnh vực tư pháp ở Việt Nam nhận định rằng, ở Việt Nam hiện có rất nhiều người bị kết tội, phải chịu tù đầy dù chứng cứ phạm tội không có hoặc rất yếu, không đủ sức thuyết phục.

Với niềm tin nội tâm, tôi khó nghĩ rằng ông Hoàng Văn Hưng vô tội. Thế nhưng, pháp đình không thể xét xử buộc tội một người với niềm tin nội tâm mà phải bằng chứng cứ rõ ràng, xác đáng, được thu thập hợp pháp. Nếu phải suy đoán, thì chỉ có một sự suy đoán được luật pháp chấp nhận là suy đoán vô tội. - LS. Đặng Đình Mạnh

Luật sư Đặng Đình Mạnh, người từng tham gia bào chữa trong hàng chục vụ án xử người bất đồng chính kiến ở trong nước, đánh giá trường hợp bị cáo Hoàng Văn Hưng là một thách thức thú vị đối với hoạt động pháp đình Việt Nam giai đoạn hiện nay. Ông phân tích:

“Từ trước cho đến nay, trong hầu hết các vụ án an ninh quốc gia mà chúng tôi tham gia bào chữa, không biết bao nhiêu lần chứng kiến tình trạng cơ quan an ninh điều tra kết luận thân chủ chúng tôi phạm tội dù không có chứng cứ, hoặc chứng cứ rất mơ hồ.

Lần này, trong phiên tòa xét xử vụ án hình sự “Chuyến bay giải cứu”, có năm mơ chúng tôi cũng không ngờ rằng một điều tra viên kỳ cựu của cơ quan an ninh điều tra lại là nạn nhân của chính tình trạng buộc tội không có chứng cứ, hoặc chứng cứ mơ hồ.

Với niềm tin nội tâm, tôi khó nghĩ rằng ông Hoàng Văn Hưng vô tội. Thế nhưng, pháp đình không thể xét xử buộc tội một người với niềm tin nội tâm mà phải bằng chứng cứ rõ ràng, xác đáng, được thu thập hợp pháp. Nếu phải suy đoán, thì chỉ có một sự suy đoán được luật pháp chấp nhận là suy đoán vô tội.

Trong một nền tư pháp độc lập, với chứng cứ như hiện nay, thì tôi nghĩ chỉ cần một cậu luật sư mới ra trường cũng đủ đưa ông Hưng thoát khỏi vòng lao lý. Nhưng với nền tư pháp chịu sự lãnh đạo toàn diện của một đảng, xét xử theo nhu cầu chính trị, thì một trăm ông luật sư cũng phải chịu thúc thủ trước ý chí thống nhất tội danh từ Ban An ninh Nội chính do đảng chỉ tay. Do đó, ông Hoàng Văn Hưng đương nhiên bị tuyên có tội và chịu hình phạt thích đáng, còn chứng cứ ư?

Quên đi, vì tuyên một bản án hình sự không cần chứng cứ vẫn là chuyện hàng ngày mà giới luật sư chúng tôi đã từng chứng kiến trong nền tư pháp ấy.”

Bị cáo Hoàng Văn Hưng. Photo: cand.com.vn

Luật sư Ngô Anh Tuấn ở Hà Nội cho rằng, trên thế giới người ta quan niệm tha để lọt tội phạm còn hơn bắt nhầm, bắt oan; phải có chứng cứ rõ ràng mới kết tội thì Việt Nam làm ngược lại, tức là bắt lầm hơn bỏ sót; trọng cung hơn trọng chứng. Ông nói tiếp:

“Thực tế, đối với vụ án này và sức ép của dư luận, cho dù ông Hưng hoặc nhiều người khác nói là ông ấy nhận rượu chứ không phải tiền, thì cuối cùng tòa cũng sẽ khẳng định trong vali chứa tiền mà thôi.

Cho nên, việc tuyên ông Hưng vô tội là chuyện hi hữu lắm và không khả thi trong thời điểm hiện tại. Họ không đủ bản lĩnh để làm đâu.

Một khả năng tốt nhất có thể xảy ra là họ trả hồ sơ hoặc tách hồ sơ vụ án này ra thành một vụ án độc lập để điều tra. Đó có thể là cách tốt nhất để cứu vãn danh dự, uy tín cho các bên mà thôi.

Thực tế, không phải chỉ ông Hưng mà rất nhiều bị can, bị cáo khác mà tôi chứng kiến rất nhiều, họ cũng có tình tiết tương tự, tức không có chứng cứ vật chất nhưng tòa vẫn căn cứ vào lời khai của những người có liên quan hay những chứng cứ gián tiếp khác để khẳng định người đó có tội.

Lưu ý là tôi không nói đến những bị cáo liên quan chính trị vì những người này hầu như không được xem xét.

Còn nếu tuyên ông Hưng vô tội thì có thể một số người không hài lòng, nhưng đó là sự tiến bộ vượt bậc trong hoạt động tố tụng của Việt Nam!”

Nói về hệ thống tư pháp Việt Nam, tại buổi làm việc với lãnh đạo Tòa án nhân dân tối cao hôm 27 tháng 3 năm 2023, Chủ tịch nước Võ Văn Thưởng yêu cầu tòa án xét xử không được để xảy ra oan sai.

Trước đó, tại Hội nghị triển khai công tác tòa án năm 2021, do Tòa án Nhân dân Tối cao tổ chức cuối năm 2020, Thủ tướng Việt Nam lúc đó là ông Nguyễn Xuân Phúc phát biểu rằng, phải tiếp tục kiện toàn tổ chức bộ máy tòa án theo hướng khoa học, hiện đại, tinh gọn, bảo đảm tính ổn định, phù hợp với thực tế, hoạt động hiệu quả. Phấn đấu xây dựng tòa án trở thành ‘thành trì bảo vệ công lý’.

Thực tế, không phải chỉ ông Hưng mà rất nhiều bị can, bị cáo khác mà tôi chứng kiến rất nhiều, họ cũng có tình tiết tương tự, tức không có chứng cứ vật chất nhưng tòa vẫn căn cứ vào lời khai của những người có liên quan hay những chứng cứ gián tiếp khác để khẳng định người đó có tội. Còn nếu tuyên ông Hưng vô tội thì có thể một số người không hài lòng, nhưng đó là sự tiến bộ vượt bậc trong hoạt động tố tụng của Việt Nam! - LS. Ngô Anh Tuấn

Trao đổi với RFA, một số luật sư cho hay họ không còn tin vào nền tư pháp Việt Nam với nhiều bản án oan sai; với những phiên tòa bất công mà ý kiến tranh luận của luật sư tại tòa không được xem xét. Một trong những luật sư đó là Luật sư Lê Văn Hòa. Ông tuyên bố trên trang Facebook cá nhân của ông rằng, ông bỏ nghề luật sư từ ngày 27 tháng 5 năm 2021 vì đã mất hết niềm tin vào nền tư pháp Việt Nam.

Luật sư Trịnh Vĩnh Phúc, thành viên Đoàn Luật sư TP. Hồ Chí Minh nêu suy nghĩ của ông với RFA, ngay sau tuyên bố bỏ nghề của đồng nghiệp Lê Văn Hòa:

“Lý do ông Hoà từ bỏ nghề nghiệp luật sư xuất phát từ sự bức xúc cao độ đối với các bất công mà thân chủ của ông phải gánh chịu qua các vụ án hình sự oan trái do ông đảm nhận làm người bào chữa, từ các bất cập và vi phạm nghiêm trọng của cơ quan xét xử mà ông nhận thấy mình gần như bất lực, khi đã tận lực, dốc hết sức cho công việc.

Thật ra, trước Luật sư Hòa đã có khá nhiều các luật sư lặn lẽ bỏ nghề, chuyển qua nghề khác trong hệ thống ngành luật như làm Công chứng viên, Thừa phát lại hoặc bỏ hẳn ngành luật để về vườn, làm công việc kinh doanh hoặc lao động chân tay. Câu chuyện của họ giống như việc nhiều Đảng viên Cộng sản thoái đảng một cách âm thầm vậy!”

Có lẽ không có ngành tư pháp nước nào đặc biệt như ở Việt Nam khi tất cả thẩm phán hiện đều là đảng viên Đảng Cộng sản Việt Nam hoặc xuất thân từ công an. Đơn cử trường hợp ông Nguyễn Hòa Bình, Chánh án Tòa án Nhân dân Tối cao hiện nay từng là Thiếu tướng Công an; ông Trương Hòa Bình, cựu Chánh án Tòa án Nhân dân Tối cao từng công tác tại Phòng An ninh Công an Thành phố Hồ Chí Minh, từng giữ chức Cục phó Cục An ninh văn hóa; Viện trưởng Viện Kiểm sát tối cao hiện nay, ông Lê Minh Trí (nhậm chức từ 8 tháng 4 năm 2016) cũng từng làm Phó trưởng Ban Nội chính Trung ương.

<https://www.rfa.org/vietnamese>